

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Capita Pietatis Christianæ, Interrogationibus Et
Responsionibus vsitatis in Catechetica Methodo ita
explicata, vt breuem sed integram hypotyposin doctrinæ
purioris complectantur**

Ferinarius, Johannes

Magdeburgi

VD16 W 3078

De Contingentia, Et De causa peccati.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36195

nec sunt tantum motus, qui oriuntur ex naturali
clinatione.

Sed Heroici motus, vt, Heroica virtus, vel fortitudo, item, excellens sagacitas in magnis artificibus sunt quidem dona Dei, sed sunt referenda ad altitudinem Dei non specialem sed generalem.

Interdum accidunt etiam miraculosi euentus, in constitutionibus Imperiorum, illi verè sunt extraordinaria Dei opera.

Illam autem dona, quæ oriuntur ex constitutione temperamentorum, non nominantur dona, vel dona Spiritus sancti, quia sunt sine luce, & sine vera operatione Dei. Sunt igitur tantum dona naturalia, sicut lux in oculis Dei donum est. Et differunt a donis fidei, & Spiritus sancti, causis efficientibus, & finali, vt alibi docetur.

Nunc est declaranda propositio, quæ affirmat Deum esse agens liberum, & ostendenda sunt causa turbationis ordinis in vita. Dicendum est igitur.

DE CONTINGENTIA, ET DE causa peccati.

Primum tenenda est aliquorum vocabulorum enarratio.

NECESSARIUM in Dialectica nomen est quod aliter se habere non potest.

Qui sunt gradus Necessitatis

1. Gradus, nominatur absoluta necessitatis, quæ est propositionum, quarum oppositæ simpliciter sunt impossibiles. Sic dicuntur simpliciter necessariae propositiones, de essentia Dei, & de virtutibus in Deo.

2. Gradus, est definitionum, & demonstrationum, quæ etiam immutabiliter sunt necessariae. Quia si fingatur oppositum, fit implicatio contradictionis. Si trigonus non habet tres angulos, non est trigonus. Si homo renatus non habet nouam obedientiam, non est renatus.

3. Gradus, est necessitas physica, id est, ordo in creaturis, qui etsi non potest mutari potentia velius creature, potuisset tamen aliter condi, & potest adhuc mutari à Deo. Non igitur prorsus & absolutè sunt immutabilia, quæ in hoc tertio gradu recensentur, id quod ostendit Deus multis exemplis, ut cum iussit consistere, aut regredi solem, cum anus steriles fecundas fecit.

4. Gradus nominatur necessitas consequentiæ, scilicet eorum, quæ sunt reipsa mutabilia, nec tamen mutantur, vel, quia sic à Deo decreta sunt, vel, quia sequuntur ex causis, quas cum mutari potuissent, non tamen mutari contigit, vel, quia cum fiunt, contradictoria simul veræ esse non possunt. Ut: Necessaria est resuscitatio mortuorum, quia Deus edidit de ea decretum. Suntq; ea, quæ à Deo sic decreta sunt, tantum bona. Sed quæ sequuntur ex hypothesi, propter causas antecedentes, sæpè sunt mala. Ut: Necessè est hæreses esse: quia magna est petulantia ingeniorum, & multi inuestantur à Diabolis.

CONTINGENS dicitur, quod cum
habet causam, que poterat ex natura sua aliter agere.

Fontes contingentiae tres sunt.

1. Libertas voluntatis in Deo, qui liberrima voluntate creans potuisset naturam non facere, & destruere. Item, potest eam cum vult destruere.

2. Libertas voluntatis, in creaturis rationalibus.

3. Mutabilitas materiae Elementaris. Ut, con-
grua luis non insciunt omnes, quia dissimilia sunt in-
peramenta, & dissimiles constitutiones corporum.

Libertas est facultas, qua potest creatura agere
vel non agere, & agere dissimiliter.

Libertas in Deo est, posse creaturas condere,
non condere, posse conseruare, & destruere, & in-
re mediate per creaturas, & immediate extra crea-
ras, & quanquam tantum bona facit, tamen
eum bona multifaria, & dissimilia facere.

Recita testimonia, & confirmationes,
liberrate DEI.

1. Omnia quaecunq; voluit, fecit.

Uelle est tantum liberè agentis.

Ergo Deus est agens liberum, neq; subdit
dum fatali necessitate, neq; implicatus est corpori
mundi, sed agit, vel cum causis physicis, vel ad
cas, vel impedit, vel mutat.

2. Omnia opera extraordinaria, vel miracula
testantur Deum esse Dominum naturae.

3. Plus est, dispensare de lege diuina, quam de ordine naturæ.

Erat patefacta lex, ut homo lapsus in peccatum extingueretur, & tamen ille ordo mutatur, propter deprecationem Filij, & Adam seruat, desertus ab omnibus creaturis.

Ergo Deus multo magis inflectere, & mutare potest ordinem causarum physicarum, qui est inferior Deo, & à Deo conditus certo tempore.

Ac quod Deus multa moderetur in causis physicis, propter salutem Ecclesiæ, testantur hæc dicta: *Inuoca me in die tribulationis, & eripiam te. Et: liberauit pauperem, cui non erat adiutor, Item: Orate, ut possitis effugere ventura mala.*

Deus mutat promulgationem factam de Niniue, propter conuersionem magnæ multitudinis.

Ergo non rectè dicunt Stoici, Deum inuocandum esse, *ὄν χρισίαις ἐνεκα, ἀλλὰ εὐχαρισίαις*, non indigentis nostræ causa, sed propter gratiarum actionem. Imo inuocandus est, *χρισίαις, ἢ εὐχαρισίαις ἐνεκα.*

Recita regulam, opponendam Stoicis, & Manichæis, qui fingunt Deum esse causam peccati.

Deus nec vult peccatum, nec impellit voluntates ad peccandum, nec adiuuat, nec approbat peccatum: Sed vere, & horribiliter irascitur peccato, sicut iram suam expressit in verbo suo, & ostendit eam in assiduis pœnis.

poenis, calamitatibus, & morte hominum, sed
strisſimè & euidentisſimè in obedientia Filij, placet
patrem.

Quæ sunt testimonia huius Re-
gulæ r

Psalmus inquit: Non Deus volens iniquitate
tu es. Et Genesis: Vidit Deus omnia quæ fecerat
erant valde bona. Item: Cum mendacium loquitur
Diabolus, ex proprijs loquitur. Et qui facit peccata
ex Diabolo est.

Iuniores etiam ediscant aliqua honesta diffi-
cultatis Ethnica. Verba sunt Platonis in 2. Politi-
κακῶν δ' ἐ ἀίτιον φάναι θεῶν ἂν γίγνεσθαι
θῶν ὄντα, διαμαχετέον παντι τρόπῳ
ἀνα ταῦτα λέγειν ἢ τῆ ἀντιᾶ πολῶν, ἢ
ἐννομήσειας, μήτε ἀνα ἀκέρῃ, μήτε νεώτερον
μήτε πρεσβύτερον, μήτε ἢ μέτρον, μήτε
μέτρον μὴτο λογιῶντα. ὡς οὐδ' ὅσα ἄρ' λέγεται
ἢ λέγοιτο ὄντε ἔμφρονα ἡμῶν, ὄντε ἔμφρονα
αὐτὰ αὐτοῖς. Id est, Quod autem dicunt aliqui
lorum causam esse Deum, qui bonus est, pugnant
est omnibus modis, ne quis hæc dicat in sua ciuitate
vult eam bene regi, & ne quis hæc audiat, nec iunior
nec senex, nec in carmine, nec extra carmen figurati-
sitans. Quia nec pium est sic dicere, nec vobis
nec hoc secum consentit.

Et Homerus inquit: οὐ γὰρ χεῖλις ἔργα
μέλαρες φιλέεισι. Non etenim mala

SYMBOLI.

165

Deo placere beato. Et senarius Euripidis citatur à Plutarcho: *ἔι θεοὶ τὶ δ' ἄλλοι π' ἀίχρον, ὄνκ ἔισιν θεοὶ.* Si turpe quid faciat Deus, non est Deus.

Quæ sunt igitur causæ peccati?

Voluntas Diaboli, & voluntas hominis, quæ auerterunt se liberè, & sua sponte à Deo, nec volente, nec approbante illam auersionem, cum hererent extra ordinem in obiectis, contra mandatum Dei. Nam Eius voluntas auertens se à verbo Dei, hæsit in dicto Diaboli, & in externo obiecto poni.

Contra;

Bonum non potest esse causa mali.

Voluntas hominis in paradiso fuit bona.

Ergo non potuit esse causa mali.

Respondeo. Nego Maiorem: de bono mutabili, quod potest esse causa mali, eum possit agere dissimiliter. Minor: Voluntas hominis fuit bona, sed mutabiliter, cum nondum esset confirmata in bono. Ideo potuit se auertere à Deo, & obtemperare Diabolo, impellenti ad peccandum.

Respondeo breuiter ad argumenta, quæ usurpant propugnatores necessitatis Stoicæ.

I.

Determinatio diuina est immutabilis.

Omnia contingentia sunt determinata à Deo.

Ergo

Ergo omnia quæ fiunt sunt immutabiliter necessaria.

Respondeo ad Maiorem, Determinatio dicitur id est, præscientia Dei, omnia prævidentis, & emanantis ea sicut vult, est immutabilis, scilicet, ratione consequentiæ, quæ re ipsa non affert necessitatem.

Minor; Aliter Deus determinat bona, quæ vult, & quæ solus efficit, ut resurrectionem mortuorum. Aliter mala, quæ nequæ vult, nequæ efficit, sed præcipit, & constituit metas, quousquæ velit pati, ut grassentur mali. Differunt igitur, determinatio positiua bonorum actionum, & priuatiua, id est, metas constituit, ut reprimantur mala. Aliter etiã determinat Deus diuinas in uoluntate hominum, aliter in naturis, quæ agunt liberè. Quia uoluntas cum non obtemperat Deo trahenti, repugnat ei sua libertate, quæ horum aliter abutitur.

2.

Indurans hominem est causa peccati.

Deus indurat cor Pharaonis.

Ergo Deus est causa peccati.

Respondeo. Est fallacia figuræ dictionis. Non intelligatur de sic indurante hominem, ut sit causa efficiens illius impietatis, & pertinaciæ. Minor: Verba Hebræe sepe significant non effectiõnem, sed permissionem & desertionem. Indurabo, id est, Quia Pharaon toties monitus, nõ cessat mecum gerere bellum, & superba blasphemia mihi aduersatur, Ideo

eum deseram, sinam eum durescere, & promittam, ut
ruat in triste, & æternum exitium.

3.

Inducens hominem intimationem est causa peccati.

Deus inducit homines in intimationem, quia
dicitur: Ne nos inducas in intimationem:

Ergo Deus est causa peccati.

Respondeo. Verba Hebræa sæpe simul significat
& permissionem & completionem. Ne inducas nos, id est, non sinas nos succumbere, & opprimi
intimatione, sed da, ut te iuuante eluctemur, &
superemus Diabolum. Ita completiue intelligatur
dici: Non metuite mortem, id est, non frangamini
metu mortis, sed vincat fides, quæ iuuetur Deum.
Item non sitis solliciti, id est, non vincat diffidentia, sed
luccat fides acquiescens in Deo. Considerandum est
etiam ubi verba Hebræa significant inchoatiue, Vt:
Reddo quadruplum, id est habeo propositum reddendi.

4.

Faciens malum est causa peccati.

Deus facit malum.

Ergo est causa peccati.

Minorum probo. In 5. cap. Amos dicitur: Non
est malum in ciuitate, quod non fecit Dominus.

Respondeo: Est fallacia equiuocationis, Duplex
est malum. Aliud culpæ, aliud poenæ. Malum
N culpa

culpæ est peccatum, quod est auersio à Deo, & ob
 um Dei. Hoc Deus neq; vult, neq; efficit. Malum p
 næ autem est destructio rerum, aut corporum, aut
 anima pavor, & dolor, puniens naturam ream. P
 us autem dicere: Deum tales pœnas velle, quia
 opera iustitiæ Dei. Respondeo igitur ad propositum
 Faciens malum scilicet culpæ, est causa peccati. De
 autem facit malum pœnæ non culpæ. Et in disti
 mos est trstis querela, de concursu multarum calami
 tatum. q. d. Deus omnibus generibus calamitatibus
 bello, fame, luce, & omnibus arumnis nos punit.

5.

Faciens omnia secundum voluntatem suam, non
 facit peccatum.

Deus facit omnia secundum voluntatem suam.

Ergo facit etiam peccatum.

Minorem probo. Ad Ephesios. 1. dicitur: Est
 secundum propositum eius, qui facit omnia secundum
 consilium voluntatis suæ.

Respondeo. Est fallacia à dicto secundum quod
 dictum simpliciter. Dictum Pauli, non loquitur p
 more de omnibus motibus materiæ & animantium. S
 tamen de bonis & salutaribus actionibus in Ecclesia.
 Sicutq; talia dicta & testimonia, quæ affirmant Deum
 & filium Dei vere adesse suæ Ecclesie, & consola
 ones, quæ testantur, Deum velle, ut ab ipso pectamur
 & expectemus auxilium in summis malis.

6.

Non dirigens viam, & gressus suos non est causa
 sua suarum actionū, nec bonarum, nec malorum.
 Voluntas hominis non dirigit viam suam &
 gressus suos,

Ergo nullarum actionum causa est.

Minorem probo. In Propheta dicitur, Scio Domine,
 non est hominis via eius, nec viri dirigit gressus
 suos.

Respondeo. Rursus est fallacia à dicto secundum
 quid, ad dictum simpliciter. Via significat vocationem,
 id est, gubernationem, homini mandatam.

Nec sequitur: Nō omnia prospicimus in vocatione.

Ergo voluntas est otiosa.

Dictum Prophetae est confessio nostrae infirmitatis,
 Aliud est electio in mente, & voluntate, aliud
 euentus. Interdum erramus in electione. Interdum
 etiam bonis consilijs non respondet euentus. Ergo ne-
 cesse est concurrere haec duo: Diligentiam faciendū
 opera mandata, & fidem petentem, & expectantem
 auxilium à Deo, iuxta regulam: Subditus esto Deo,
 & spera in eum.

7.

In Proverbijis dicitur: Homo preparat animum,
 sed Deus gubernat consilium.

Ergo voluntas nihil agit.

Respondeo. Dictum Salomonis, loquitur de euen-
 tibus, non de electione voluntatis.

S.

N 2

Faciens

Faciens impium, est causa impietatis.

Deus facit impium, ut dicitur: Omnia facit Deus propter se, etiam impium ad diem malum.

Ergo est causa impietatis.

Respondeo. Est fallacia diuisionis: Non rectè ordinantur membra dicti Salomonis. Vera sententia hęc est: Deus facit omnia propter se, id est, propter suam gloriam. Etiam impium facit, id est, ordinat ad diem Malum, id est, ad poenam. Propter se est, ut conspiciatur testimoniũ iudicij, & iustitię.

9.

Christus dicit: Nonne duo passeret assueti sunt, & unus ex illis non cadet super terram? Inde sic argumentor:

Passerum motus sunt à Deo.

Ergo omnium rerum motus sunt à Deo.

Respondeo. In dicto Christi, sunt duo membra. Primum est asseueratio de prouidentia, & conseruatione creaturę. Alterum est consolatio de protectione & conseruatione Ecclesię. Unus ex passeribus, non cadit super terram, sine patre, scilicet sciente, & mittente. Quia omnium rerum substantię seruantur à Deo, quamdiu vult eas esse.

Non autem sequitur: Deus prouidet omnia.

Ergo est causa peccati:

In altero membro, etiam malè hæc contextio.

Deus efficit salutaria in Ecclesia.

Ergo omnia efficit, bona, & mala.